

Tvyal Newsletter

2025-02-18

English summary below.

Հարգելի գործընկեր,

Հուսով եմ՝ լավ եք: Ներկայացնում եմ այս շաբաթվա վերլուծությունները և աշխատանքները.

Կապիտալի ներհոսքից մինչև արտահոսք. Հայաստանի տնտեսական հրաշքի ներքին խոհանոցը

Միջազգային դրամական փոխանցումների վերլուծություն

2022 թվականն աննախադեպ էր ֆիզիկական անձանցից դեպի հայկական բանկեր փոխանցումների աճի առումով. դրանք աճել են 2,5 անգամ՝ 2,1 մլրդ դոլարից հասնելով 5,2 մլրդ դոլարի: 2022 թվականին արտարժույթի ներհոսքը բանկային համակարգ աճել է 2,5 անգամ, իսկ արտահոսքը՝ 2.1 անգամ: Զուտ ներհոսքը 2022 թվականին աճել է գրեթե 3 անգամ՝ 0.9 մլրդ դոլարից մինչև 2.9 մլրդ դոլար: Այս աճը հիմնականում պայմանավորված է եղել Ռուսաստանից ստացված բանկային փոխանցումներով, որոնք քառապատկվել են՝ 865 մլն դոլարից հասնելով 3,6 մլրդ դոլարի: Արդյունքում Հայաստան է փոխանցվել զգալի գումար՝ հիմնականում դոլարով, ինչը հանգեցրել է դոլարի առաջարկի աճին, ինչպես նաև նպաստել 2022 թվականի ապրիլ-հունիսին գրանցված դրամի ամրացմանը, երբ դոլարը 480 դրամից դարձավ 405 դրամ:

Կապիտալի այսպիսի մեծ ներհոսքի արդյունքում Հայաստանի առևտրային բանկերը 2022թ-ին արձանագրել են 255.6 մլրդ դրամի զուտ շահույթ, ինչը շուրջ 3 անգամ ավել է, քան նախորդ տարի: Ամենամեծ շահույթը արձանագրել է Ardshinbank-ը՝ 62.2 մլրդ դրամ: Այսինքն բանկային համակարգը 2022 թվականին արձանագրել է 0.58 մլրդ դոլարի շահույթ: Քանի որ Հայաստանում գործում է եկամտային հարկի վերադարձի օրենքը բանկային համակարգ մտած դրամական միջոցները հիմնականում ներդրվեցին շինարարություն: Ինչպես մենք ցույց ենք տվել   Հայաստան՝ Կովկասի վագր, թե՛ թանկ երազանք հետազոտությունում, 2022 թվականի 12.6 տոկոս տնտեսական աճի գրեթե կեսը պայմանավորված է եղել ֆինանսական գործունեությամբ, որը կապիտալի ներհոսքին զուգահեռ փուչիկի պես աճել է, որից հետո՝ կապիտալի ներհոսքի դանդաղման և արտահոսքի արդյունքում, անկում է գրանցել:

2022 թվականը նոր էջ բացեց Հայաստանի բանկային համակարգի պատմության մեջ՝ ֆիզիկական անձանցից դեպի հայկական բանկեր փոխանցումների աննախադեպ աճով. դրանք 2.5 անգամ աճեցին՝ 2.1 մլրդ դոլարից հասնելով 5.2 մլրդ դոլարի: Զուտ ներհոսքը գրեթե եռապատկվեց՝ 0.9 մլրդ դոլարից մինչև 2.9 մլրդ դոլար, հիմնականում պայմանավորված Ռուսաստանից ստացված բանկային փոխանցումներով, որոնք քառապատկվեցին՝ հասնելով 3.6 մլրդ դոլարի:

2023 թվականին աճի տեմպը զգալիորեն դանդաղեց՝ կազմելով 9.7 տոկոս: Սակայն 2024 թվականի ընթացքում արդեն նկատվեց աճի էական դանդաղում և որոշակի անկում. տարեկան աճը կազմեց ընդամենը 2.5 տոկոս՝ հասնելով 5.8 մլրդ դոլարի: Ընդ որում, այս թույլ աճը պայմանավորված էր միայն 2024-ի դեկտեմբերին գրանցված աննախադեպ ներհոսքով՝ 691 մլն դոլար միայն Ռուսաստանից, ինչը կրկնակի գերազանցում է նախորդ ամիսների միջին ցուցանիշը: Առանց այս միանվագ ներհոսքի, տարին կփակվեր բացասական աճով:

2024 թվականի առաջին կիսամյակում կապիտալի ներհոսքը կրճատվեց 17.4 տոկոսով՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ, իսկ Ռուսաստանից ստացված փոխանցումները նվազեցին 28.3 տոկոսով: Զուտ ներհոսքը 2024 թվականին կրճատվեց գրեթե կիսով չափ՝ 29.3 մլրդ դոլարից իջնելով մինչև 16.0 մլրդ դոլար:

Կապիտալի հոսքերի պատկերը 2024 թվականին էապես փոխվել է: Ռուսաստանի մասնաբաժինը ընդհանուր ներհոսքի մեջ նվազել է՝ 69.3 տոկոսից (2023թ.) իջնելով 65.5 տոկոսի: Միևնույն ժամանակ, ոչ առևտրային փոխանցումները Ռուսաստանից կտրուկ նվազել են՝ 735 մլն դոլարից (2023թ.) իջնելով 418 մլն դոլարի (2024թ.):

Կապիտալի արտահոսքի պատկերը նույնպես փոփոխվել է: Արտահոսքը 2024 թվականին աճել է 14.7 տոկոսով, մինչդեռ ներհոսքը նվազել է 9.7 տոկոսով: Արաբական Միացյալ Էմիրությունները շարունակում են մսալ կապիտալի արտահոսքի հիմնական ուղղությունը՝ 20.3 տոկոս մասնաբաժնով:

Հատկանշական է, որ տրանսֆերտներ/ՀՆԱ հարաբերակցությունը շարունակում է նվազել: 2013 թվականին գրանցված 19.7 տոկոս պատմական առավելագույնից այն իջել է մինչև 4 տոկոսի: Սա վկայում է Հայաստանի տնտեսության կառուցվածքային փոփոխության մասին՝ արտագնա աշխատանքից կախվածության նվազման ուղղությամբ: Այս փոփոխությանը նպաստել են ռուսական ռուբլու արժեզրկումը և հայկական դրամի ամրապնդումը. եթե 2013 թվականին 1000 ռուբլին արժեք 12000 դրամ, ապա այսօր այն արժեք ընդամենը 4000 դրամ:

Մեր վերլուծություններում շարունակում ենք տեսնել տնտեսական հնարավոր անկման նախանշաններ: Կապիտալի ներհոսքի կրճատումը և արտահոսքի աճը լուրջ մարտահրավեր են ներկայացնում բանկային համակարգի կայունության համար: 2022-2023 թվականների տնտեսական աճը, որը մեծապես պայմանավորված էր

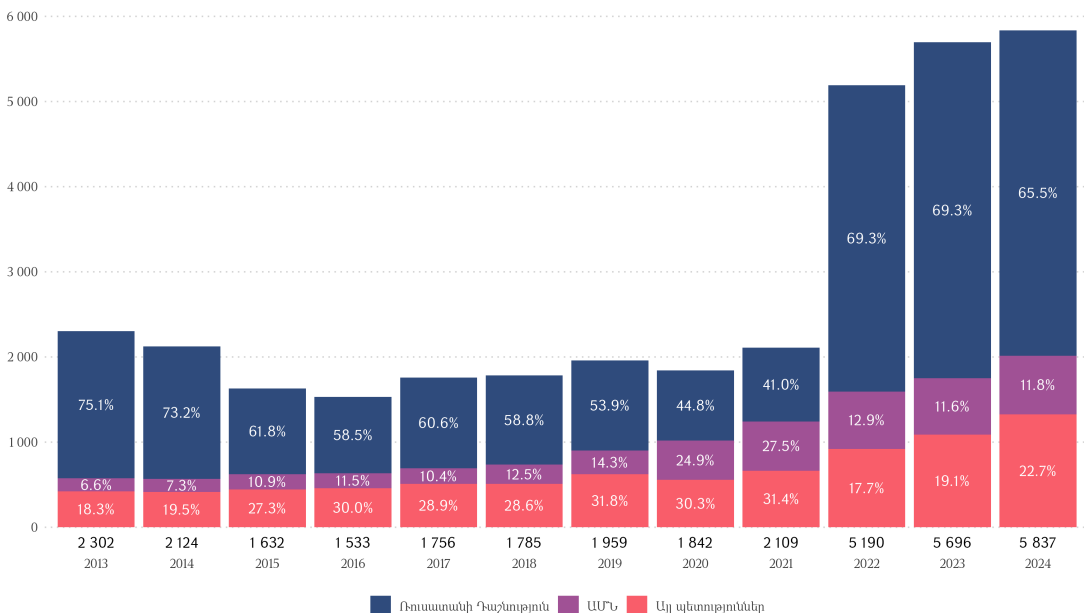
Ռուսաստանից կապիտալի ներհոսքով, չպետք է ստվերի իրական պատկերը: Անհրաժեշտ է իրատեսորեն գնահատել մեր տնտեսության հնարավորությունները և ռիսկերը:

* Նշենք որ որոշակի տերմինաբանական թյուրմբոնում կա տրանսֆերտներ և բանկային փոխանցումներ եզրույթների միջև: Բանկային փոխանցումները իրենց մեջ ներառում են բոլոր տիպի փոխանցումները՝ նաև կումերցոն նպատակով: Տրանսֆերտները միայն ֆիզիկական անձանց կողմից կատարված ոչ կումերցիոն փոխանցումներն են, անգլերեն այս եզրույթը անվանում է “remittances”: Շփոթմունք է առաջացնում այն, որ անգլերեն “transfers” եզրույթը վերաբերում է բոլոր տեսակի կումերցիոն և ոչ կումերցիոն փոխանցումներին: Գծապատկերներում անգլերեն “transfers” եզրույթը ներկայացնում է բոլոր տեսակի կումերցիոն և ոչ կումերցիոն դրամական փոխանցումները: Այս վերլուծության բոլոր տվյալները վերցված են պաշտոնական աղբյուրներից, մասնավորապես՝ [Կենտրոնական բանկի տվյալներից](#): Հաշվարկները և կանխատեսման կողը ամբողջությամբ հասանելի են [github-ում](#), դրանք կարելի է ստուգել այցելելով [github-ի](#) մեր էջը, որտեղ տրված են տվյալները, հաշվարկների և գծապատկերների կոդը:

Գծապատկեր 1.

Ինչքան փող է Հայաստան մտել

Ֆիզիկական անձանց կողմից դեպի Հայաստան կատարված փոխանցումներ 2013-2024, նորիսը, միլիոն դոլար

Հեղինակ՝ Ադամ Թավադյան | [tvyal.com](#) | [tavadyan.com](#) | Տվյալների աղբյուր՝ CBA

Ինչպես երևում է առաջին գծապատկերում, առաջին կիսամյակի կտրվածքով կապիտալի ներհոսքի ամենաբարձր կետը գրանցվել է 2023 թվականին, որից հետո

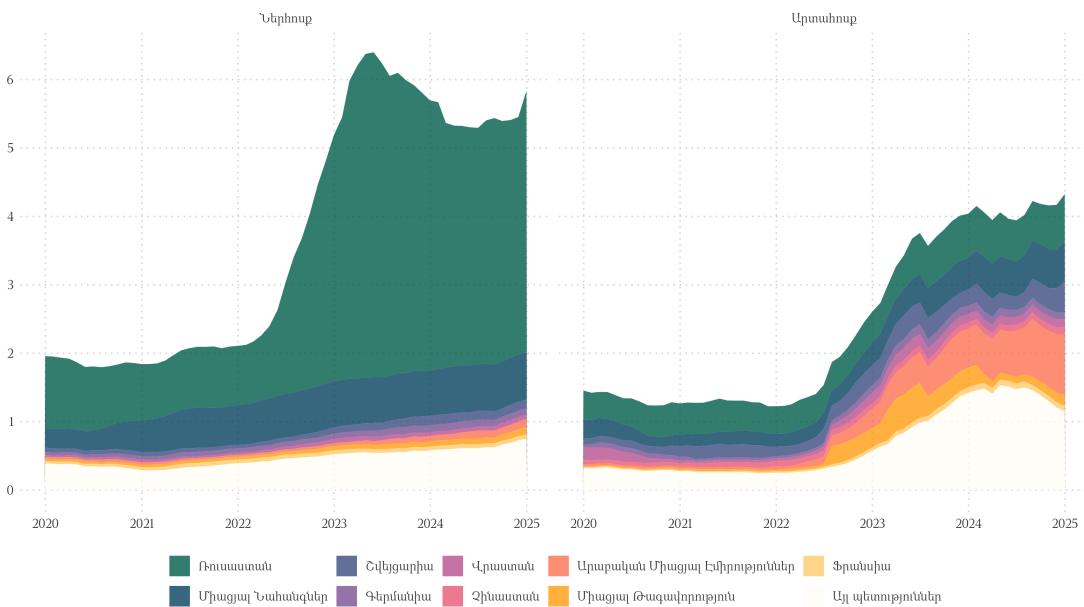
այն անկում է ապրել: 2024 թվականի առաջին կիսամյակում կապիտալի ներհոսքը կրճատվել է 13.7 տոկոսով, իսկ Ռուսաստանի հետ՝ 23.0 տոկոսով:

2023 թվականի կտրվածքով բանկային փոխանցումները գրանցել են 9.7 տոկոս աճ՝ 2022 թվականի զգալի 2,5 անգամ աճի համեմատ: Տարեկան 9.7 տոկոս աճը առաջին հայացքից վկայում է աճի մասին, սակայն եթե դիտարկենք ամսական կտրվածքը (գծապատկեր 2), ապա հստակ երևում է, որ 12-ամսյա դրամական փոխանցումների պիկային կետը գրանցվել է 2023 թվականի մայիսին՝ 6.4 մլրդ դոլար, որը 11 տոկոսով պակաս է տարեվերջյան 5.7 մլրդ դոլար դրամական ներհոսքի ցուցանիշից: Բանկային համակարգից դուրս եկած գումարները աճել են 55 տոկոսով՝ հասնելով 4 մլրդ դոլարի: Զուտ ներհոսքը կրճատվել է 36 տոկոսով՝ 2.6 միլիարդից մինչև 1.6 միլիարդ դոլար: Կապիտալի ներհոսքի կրճատումը և արտահոսքի աճը գրանցվել է մինչև 2024 թվականի կեսերը: Այս պահին իրավիճակը կայունացել է: Ակնկալվում է, որ 2024 թվականին կապիտալի ներհոսքը կազմելու է մոտ 5.4 մլրդ դոլար, որը մոտ 6 տոկոսով պակաս է լինելու նախորդ տարվա ցուցանիշից:

Գծապատկեր 2.

Հայաստանի բանկային համակարգի միջոցով կատարված փոխանցումներ*

մլրդ ԱՄՆ դոլար, 12-ամսյա կտրվածքով

* Ֆիզիկական անձանց կողմից

Հղիլիակ՝ Աղսաի Թավադյան | tvyal.com | tavadyan.com | Տվյալների աղբյուր՝ CBA.am

Ինչպես երևում է գծապատկերից, կապիտալի ներհոսքը հիմնականում գրանցվել է Ռուսաստանի Դաշնությունից, երկրորդ տեղում է ԱՄՆ-ն: Կապիտալի արտահոսքը ունի ավելի դիվերսիֆիկացված պատկեր: Չկա մի հստակ պետություն, որտեղ կապիտալը արտահոսում է Հայաստանից:

Կապիտալի արտահոսքի մեջ նկատվում է Արաբական Միացյալ Էմիրությունների զգալի աճը, որն այս պահին Հայաստանից կապիտալի արտահոսքի տեսանկյունից զբաղեցնում է առաջին հորիզոնականը՝ 17.5 տոկոս մասնաբաժնով (2024 թվականի հունվար-հունիս դրությամբ 393 միլիոն դոլար): Մա համահունչ է նաև այն փաստի հետ, որ այս պահին Հայաստանի արտահանման գրեթե կեսը գնում է ԱՄԷ, որը ոսկու և ադամանդների վերաարտահանումն է Ռուսաստանից դեպի ԱՄԷ ([կարդացեք ավելին](#)՝ 📊🌐📈 [Ոսկե Պատրանք. Հայաստանի արտահանման իրական պատկերը](#)):

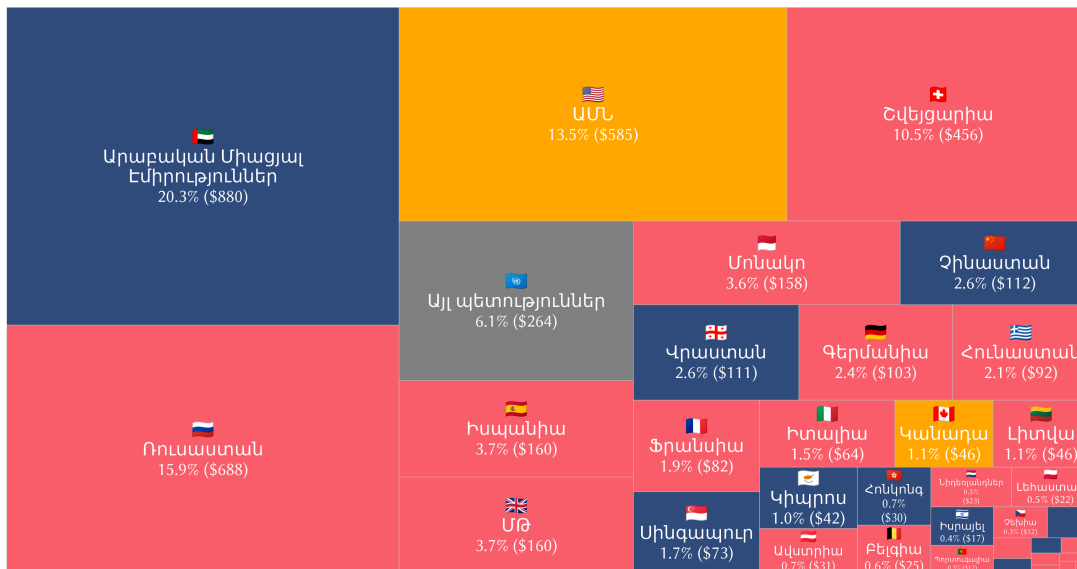
Կարելի է ենթադրել, որ ոսկու վերաարտահանումից ստացված հասույթը դուրս է գալիս նաև ԱՄԷ, որի արդյունքում այս ուղղությամբ ունենք կապիտալի արտահոսքի աճ: Քանի որ ոսկու վերաարտահանումը ունի ժամանակավոր բնույթ, այս ուղղությամբ դրամական արտահոսքն էլ կարող է ունենալ ժամանակավոր բնույթ:

Ինչպես երևում է երրորդ գծապատկերից, կապիտալը արտահոսում է տարբեր պետություններ, որոնց շարքում են նաև Շվեյցարիան, Մոնակոն, Իսպանիան, Սինգապուրը, Միացյալ Թագավորությունը:

Գծապատկեր 3.

Ո՞ր է դուրս գալիս փողը Հայաստանից

Հայաստանից դրամական փոխանցումների արտահոսքը ըստ պետությունների (2024թ., միլիոն դոլար)

Սշխարհամաս՝ ■ Ամերիկա ■ Ասիա ■ Եվրոպա

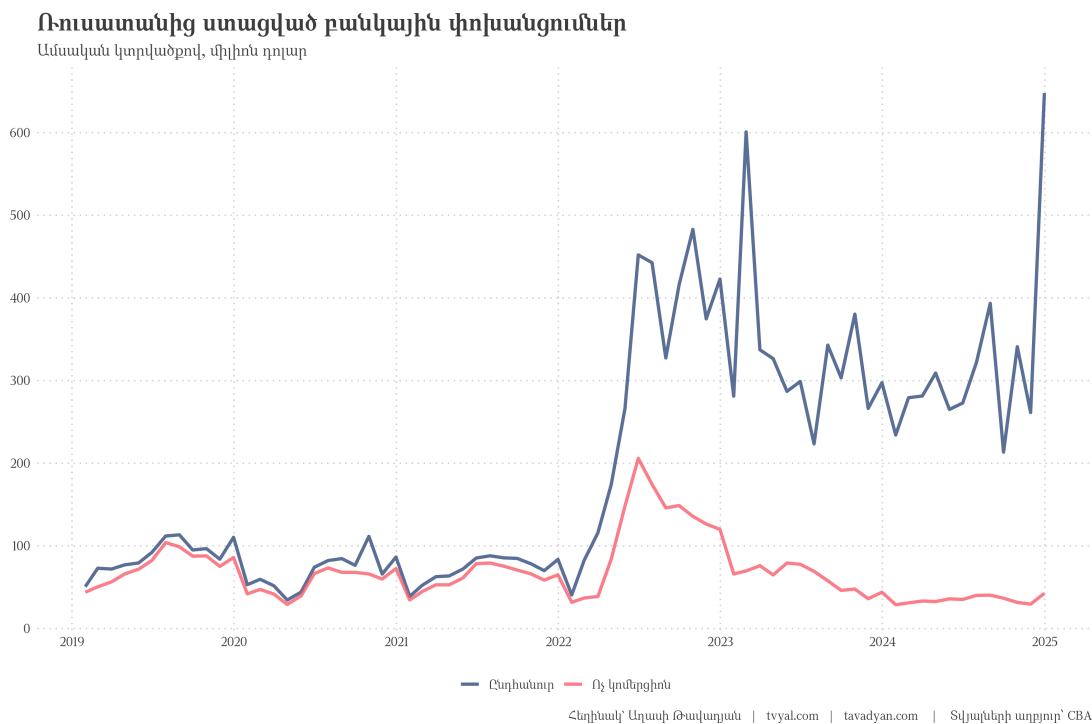
Հեղինակ՝ Ադայի Թավադյան | [tvayal.com](#) | [tavadyan.com](#) | Տվյալների աղբյուր՝ CBA

2023 թվականին Հայաստանի բանկային համակարգով ֆիզիկական անձանց կողմից կատարված դրամական փոխանցումների 69,3 տոկոսը (3 946 մլն դոլար) ստացվել է Ռուսաստանի Դաշնությունից, 11,6 տոկոսը՝ ԱՄՆ-ից (663 մլն դոլար): 2023 թվականին Ռուսաստանից ստացված դրամական փոխանցումների 81.4 տոկոսը եղել են ոչ առևտրային նպատակներով: Դիտարկենք նաև առանձին ՌԴ-ից կատարված

բանկային փոխանցումները (գծապատկեր 4): Ինչպես երևում է գծապատկերից, մինչև 2022 թվականը փոխանցումների գերակշիռ մասը ոչ կոմերցիոն բնույթի տրանսֆերտներն էին, իսկ 2022 թվականից սկսած փոխանցումների գերակշիռ մասն ունի կոմերցիոն բնույթ:

Փաստացի մինչև 2022 թվականը Ռուսաստանից ստացված փոխանցումների մեծ մասը եղել է արտագնա աշխատանքի արդյունքում կատարված տրանսֆերտները: 2022 թվականից իրավիճակը փոփոխվել է՝ արդեն փոխանցումների զգալի մասն ունի կոմերցիոն, ներդրումային բնույթ, այսինքն՝ չի ձևավորվում արտագնա աշխատուժի արդյունքում: Ռուսաստանից կապիտալի ներհոսքի պիկային կետը գրանցվեց 2023 թվականի մարտ ամսին, որից հետո գրանցվել է անկում: Այս պահին իրավիճակը կայունացած է:

Գծապատկեր 4.

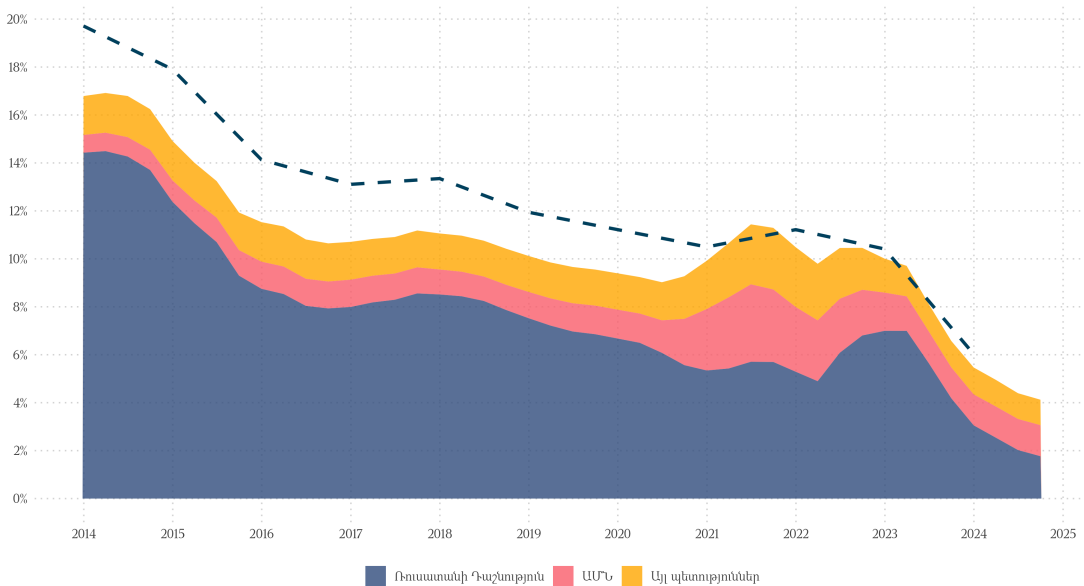
Մեր կողմից գնահատվել է նաև ֆիզիկական անձանց կողմից կատարված տրանսֆերտներ/ՀՆԱ հարաբերությունը, որը ներկայացված է 5-րդ գծապատկերում: Քանի որ գծապատկերում ներկայացված տվյալները գնահատվել են մեր մեթոդաբանությամբ, դրանք կարող են **չհամապատասխանել պաշտոնական տվյալների հետ, որոնք տրվում են տարեկան կտրվածով և չեն ներառում առանձին պետությունների հաշվարկը**: Այս ցուցանիշը ներկայացնում է արտագնա աշխատանքի մասնաբաժինը ՀՆԱ-ի մեջ: Այսպես, ինչքան այն մեծ է, այնքան ավելի շատ աշխատուժ ենք արտահանում մենք, որն ընդհանուր տնտեսական զարգացման

տեսանկյունից դրական չէ, քանի որ մենք «արտահանում» ենք աշխատուժը՝ աշխատատեղեր ստեղծելու փոխարեն: Այս ցուցանիշը վերջին 15 տարիների ընթացքում, ըստ պաշտոնական տվյալների, ամենաբարձր կետին էր հասել 2013 թվականին՝ 19.7 տոկոս: Հիմնականում ռուսական ռուբլու արժեզրկմամբ և դրամի ամրացմամբ պայմանավորված վերջին տարիների ընթացքում այս ցուցանիշը զգալի կրճատվել է, որն աշխատուժի արտահոսքի տեսանկյունից դրական է: 2024 թվականի առաջին կիսամյակում, ըստ մեր գնահատականի, տրանսֆերտներ/ՀՆԱ հարաբերությունը կազմում է մոտ 4 տոկոս, իսկ Ռուսաստանից ստացված տրանսֆերտներ/ՀՆԱ հարաբերությունը՝ 2 տոկոս:

Գծապատկեր 5.

«Խոպանչիները» պակասում են

Օտարերկրյա աշխատուժի դրամական փոխանցումների հարաբերությունը ՀՆԱ-ին ըստ պետությունների, եռամսյակային կտրվածքով

Կետագծերը ներկայացնում են պաշտոնական վիճակագրությունը, որը հասանելի է միայն տարեկան կտրվածքով, առանց պետությունների բաշխման
Հեղինակ՝ Ադայի Թավադյան | tvya.com | tavadyan.com

Մեր կողմից ուսումնասիրված տվյալներից շատերի մեջ առկա են տնտեսական հնարավոր անկման նախանշաններ: Այդ ցուցանիշներից մեկն այլ պետություններից ստացվող բանկային համակարգի միջոցով դրամական փոխանցումներն են՝ կատարված ֆիզիկական անձանց կողմից: 2023 թվականի կեսից սկսված կապիտալի արտահոսքի շարունակությունը ներկայացնում է որոշակի ռիսկ բանկային համակարգի զուտ շահույթի ապահովման և առողջության տեսանկյունից: Մա, ոսկու վերաարտահանման հետ մեկտեղ, մարտահրավեր է մեր տնտեսության համար, և չպետք է թույլատրել, որ նախորդ 2 տարիներին հիմնականում Ռուսաստանից կապիտալի ներհոսքով ապահովված զգալի տնտեսական աճը մթազնի իրական պատկերը: Անհրաժեշտ է ռեալ գնահատել մեր տնտեսական հնարավորությունները:

* Նշենք որ որոշակի տերմինաբանական թյուրմեբնում կա տրանսֆերտներ և բանկային փոխանցումներ եզրույթների միջև: Բանկային փոխանցումները իրենց մեջ ներառում են բոլոր տիպի փոխանցումները՝ նաև կումերցոն նպատակով: Տրանսֆերտները միայն ֆիզիկական անձանց կողմից կատարված ոչ կումերցիոն փոխանցումներն են, անգլերեն այս եզրույթը անվանում է “remittances”: Շփոթմունք է առաջացնում այն, որ անգլերեն “transfers” եզրույթը վերաբերում է բոլոր տեսակի կումերցիոն և ոչ կումերցիոն փոխանցումներին: Գծապատկերներում անգլերեն “transfers” եզրույթը ներկայացնում է բոլոր տեսակի կումերցիոն և ոչ կումերցիոն դրամական փոխանցումները: Այս վերլուծության բոլոր տվյալները վերցված են պաշտոնական աղբյուրներից, մասնավորապես՝ **Կենտրոնական բանկի տվյալներից**: Հաշվարկները և կանխատեսման կողը ամբողջությամբ հասանելի են github-ում, դրանք կարելի է ստուգել այցելելով [github-ի](#) մեր էջը, որտեղ տրված են տվյալները, հաշվարկների և գծապատկերների կոդը:

Եթե հնարավոր է, խնդրում եմ այս նյութը ուղարկել նաև այն մարդկանց, ում այն կարծում եք կարող է հետաքրքրել:

ԱՅՍ ՀՈՂՎԱԾԻ ՀՂՈՒՄԸ

Թավադյան, Ադ.Ա. (2025). Կապիտալի ներհոսքից մինչև արտահոսք. Հայաստանի տնտեսական հրաշքի ներքին խոհանոցը [From Capital Inflow to Outflow: The Inner Workings of Armenia's Economic Miracle]. Tvyal.com հարթակ [Tvyal.com platform], 18-02-2024. https://www.tvyal.com/newsletter/2024/2025_02_18

Արգելվում է այս հարթակի նյութերը արտատպել առանց հղում կատարելու:

* Այս և մեր բոլոր այլ վերլուծությունների տվյալները վերցված են պաշտոնական աղբյուրներից: Հաշվարկները ամբողջությամբ հասանելի են github-ում, դրանք կարելի է ստուգել՝ այցելելով [github-ի](#) մեր էջը, որտեղ տրված են տվյալները, հաշվարկների և գծապատկերների կոդը:

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Եթե ուզում եք AI գործիքներով ձեր տվյալներից օգուտ քաղել՝
ԴԻՄԵՔ ՄԵԶ

Մենք առաջարկում ենք

- Extensive databases for finding both international and local leads
- Exclusive reports on the Future of the Armenian Economy
- Work and browser automation to streamline operations and reduce staffing needs
- AI models for forecasting growth and optimizing various aspects of your business
- Advanced dashboarding and BI solutions
- Algorithmic trading

Let's Put Your Data to Work!

ՄԻԱՅԵՔ ՄԵՐ ԹԻՄԻՆ

ԶԼՄ հաղորդագրություն

՝1. Այս նյութը բացել է շատերի աչքերը՝ տնտեսության իրական պատկերը: Նյութը արդեն ունի 42 հազար դիտում:

 Ոսկու և Ադամանդի Տխուր Հետևանքները. Ինչ Վիճակում է Հայաստանի Տնտեսությունը և Ուր Ենք գնում Իրականում

՝2. Զրույց փողի մասին: Փոխարժեք, SS, արտահանում, ԴՎԲ:

 Դրամի արժևորման պատճառով Հայաստանի արտահանումը անկում է ապրում, խնդիրներ ունի SS ոլորտը

English Summary

From Capital Inflow to Outflow: The Inner Workings of Armenia's Economic Miracle

This article delves into the intricate dynamics of Armenia's recent economic developments, focusing on the dramatic shifts in capital flows that have shaped the country's financial landscape. It analyzes the unprecedented surge in bank transfers to Armenian banks in 2022, which saw a 2.5-fold increase from \$2.1 billion to \$5.2 billion, largely driven by transfers from Russia. The piece explores how this influx of capital led to significant profits in the banking sector and impacted various aspects of the economy, including currency appreciation and investment in construction.

The analysis then shifts to the evolving nature of these capital flows, highlighting the transition from primarily non-commercial transfers to more investment-oriented transactions. It examines the subsequent slowdown and reversal of capital inflows, with particular attention to the emerging trend of capital outflow to countries like the United Arab Emirates. The article provides a comprehensive overview of these financial movements, their causes, and potential implications for Armenia's economic future, offering readers an in-depth look at the mechanisms behind what has been termed Armenia's "economic miracle."

Հարգանքներով,
Աղասի Թավադյան
18.02.2024
tvyal.com
tavadyan.com

Was this email forwarded to you? [Subscribe here.](#)

Բաժանորդագրվեք

Ուշադրություն. Ձեր էլ.փոստը մեյլինգի մեջ է, որի փնջոցով ես կիսվում եմ շաբաթական նյութեր, որոնք հիմնականում ներկայացնում են Հայաստանի տնտեսությունը: Նյութերը ներառում են գծապատկերներ, [տվյալների բազաներ](#), տեսանյութեր, հոդվածներ, [առցանց վահանակներ](#), տնտեսական գործիքներ, կանխատեսումներ և հաշվետվություններ: Եթե ցանկանում եք չեղարկել բաժանորդագրությունը, խնդրում եմ տեղեկացրեք ինձ, և ես կհեռացնեմ ձեր էլ. փոստը ցուցակից: Գրեք նաև եթե ունեք մենկնաբանություններ:

Important! Your email is part of the mailing list where I share weekly materials primarily focused on the Armenian economy. These materials encompass charts, [databases](#), videos, articles, [online dashboards](#), economic tools, forecasts, and reports. If you wish to unsubscribe, please let me know, and I will remove your email from the list. Please share your comments as well.